

Název vyučovacího předmětu: Hudební výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu – časové, obsahové a organizační vymezení předmětu

Ročník	I.	II.	III.	IV.
Hodinová dotace	2	2	1	1

Předmět Hudební výchova je vyučován od prvního ročníku nižšího gymnázia do šestého ročníku vyššího gymnázia, vychází ze vzdělávací oblasti **Umění a kultura**. V rámci předmětu se realizují průřezová témata Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských souvislostech a Multikulturní výchova, projekty Lidové zvyky a Liturgický rok, Baroko a Adventní koncert.

Hlavním úkolem hudební výchovy je podpořit ve studentech rozvoj jejich hudebních vloh ve všech čtyřech hudebních činnostech (vokální, instrumentální, pohybová a poslechová), vybavit je základními informacemi o hudební teorii, poznat a orientovat se v hudebních dějinách.

Hudební výchova není předmět, který by stál sám o sobě: značně se prolíná s výtvarnou výchovou na nižším stupni a s teorií dějinami umění na stupni vyšším. Společná a navzájem se doplňující témata nacházíme s dějepisem (např. historické pozadí jednotlivých hudebních epoch) a českým jazykem (např. vývoj znaku a symbolu).

Hudební výchova není ve své podstatě teoretický předmět (přestože je nutné dát studentům základní vědomosti o jednotlivých hudebních a kulturních obdobích v dějinách lidstva a předat základy hudební teorie, aby se orientovali v hudebním životě a získali teoretický přehled potřebný pro celkový nadhled nad souvislostmi dnešního světa), je to také předmět praktický, kde prostřednictvím tvorby, zpěvu, doprovodu na hudební nástroje (instrumentálními dovednostmi) a poslechem nabízí studentům kultivovanou formu relaxace a vlastní obohacování se hudebními zážitky a prožitky.

Učivo v hudební výchově se předává na základě hudebních činností – pěveckých, poslechových, instrumentálních a pohybových. K osvojení si učiva je vždy vhodně vybrána hudební činnost, jež je součástí každé vyučovací hodiny. V jednotlivých hodinách vždy jedna činnost převažuje závisle na obsahu právě probíraného učiva.

Pěveckými činnostmi se studenti zdokonalují v intonaci, kultivují si hlasový přednes. V poslechových činnostech se ztišují a vnímají znějící hudbu, rozeznávají jednotlivé charakteristiky hudby rozdílných hudebních období. V instrumentálních činnostech se snaží aktivně

dotvořit a cítit již známé melodie, popř. nové skladby samostatně vytvořit. V pohybových činnostech se snaží reagovat na znějící hudbu, hudební prožitky a cítění vyjadřují celým tělem a gesty.

Hudební výchova je povinná předmětem pro studenty primy až kvarty, časová dotace odpovídá učebnímu plánu školy. Od terci probíhá výuka v půlených třídách proti hodinám výtvarné výchovy. Ve vyšších ročnících, kde je hudební výchova s menším počtem studentů, je možno se lépe věnovat jednotlivým činnostem a studentům jednotlivě než v ročnících nižších.

Kromě vyučovacích hodin mají studenti možnost se zapojit do nacvičování koled a písní na Adventní koncert (viz projekt), který se zpravidla koná na přelomu druhé a třetí dekády v prosinci. Studenti tak vystoupí před širším obecnstvem a mohou tak fruktifikovat své dovednosti.

Hudební výchova probíhá v kmenových třídách a v učebně hudební výchovy, kde je klavír.

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

- pomáháme studentům kultivovat jejich zpěvní projev, smysl pro rytmus
- pomáháme jim se ztišit při poslechu jednotlivých skladeb
- podporujeme je v cítění harmonie, doplňování melodie jinými melodiemi a doprovázení skladeb všeobecně
- pomáháme studentům rozvíjet všechny čtyři hudební dovednosti
- podporujeme studenty vstřícnou a podnětnou atmosférou pro pochopení a poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech
- jasně jim zdůrazňujeme, které poznatky a dovednosti jsou stěžejní a které jsou pouze marginální

Kompetence k řešení problémů

- učíme studenty nejrozličnějším vyjadřovacím hudebním technikám
- pomáháme jim používat vhodné prostředky k hudebnímu vyjádření
- podporujeme ve studentech originální a kultivované způsoby svého vyjadřování se nastolováním nových problémů, které nemají pouze jedno jediné řešení

Kompetence občanské

- nabízíme možnost k hudebním prožitkům se vyjádřit, zaujmout postoj, utvořit si vlastní názor
- podporujeme vzájemnou vstřícnost k rozdílným postojům ve třídě, k toleranci a úctě k tvorbě ostatních
- jsme vždy připraveni podat pomocnou ruku, pokud to student potřebuje, a tím jít ostatním příkladem

Kompetence pracovní

- vedeme studenty k pozitivnímu vztahu k zadanému úkolu
- snažíme se vytvořit vstřícnou atmosféru, při které budou studenti rádi pracovat, stejně tak i toto naladění je třeba zachovat při plnění zadaných úkolů
- podporujeme studenty radami a chválou, náležitým oceněním
- učíme studenty používat a starat se o hudební nástroje a tím mít úctu k výrobkům/ výtvorům jiných lidí

Kompetence sociální a personální

- utvrzujeme u studentů pocit originality jejich vlastní a každého jedince
- poukazujeme na originalitu tvořivých hudebních osobností v průběhu dějin lidstva
- vedeme studenty k tvořivému přístupu ke skutečnosti, ke kreativním činnostem
- vedeme studenty k pochopení krásy i složitosti emocionální složky lidské osobnosti, k fantazijnímu dotváření světa i každodenní reality ukazujeme studentům další možnosti hudebního života

Ověřování výstupů

Podkladem pro tvorbu známky je ústní a písemné ověřování vědomostí a dovedností, tvorba referátů a prezentací s využitím moderní počítačové techniky (obsah a téma referátů jsou závislé na probírané látce), aktivita v hodinách a hudebních akcích pořádaných školou. Klademe důraz na ústní a písemné zkoušení (rozsah takového testování je závislý na individualitě učitele) před zkoušením dovedností (je možné, že někteří studenti nebudou schopni si osvojit některé hudební dovednosti, takovýto handicap by se neměl projevit na výsledné známce).

Ročník	Učivo	Výstupy: Student	Průřezová témata Projekty	Mezipředm. vztahy Poznámky
1.	Grafický záznam hudby, vývoj notace; hudební teorie	<ul style="list-style-type: none"> - rozpozná jednotlivé kvality tónu - rytmizuje a melodizuje jednoduché hudební texty - používá s porozuměním základní pojmy - zdůvodní princip stavby durových stupnic a jejich odvozování - sluchem rozezná intervaly velkou a malou sekundu, velkou a malou tercii, čistou kvintu a oktávu - orientuje se v zápise písní a skladeb různých stylů a žánrů a na základě získaných dovedností je realizuje - student rozpozná, pojmenuje a vymezí jednotlivé etapy ve vývoji grafického záznamu hudby 	1.1.1., 1.1.5	Vv – pět smyslů (sluch), Bez umění není žití (setkání s uměním) Čj – slovní přízvuk
	Hudební tradice našich zemí, lidová píseň	<ul style="list-style-type: none"> - orientuje se v zápise písně či skladby - zpívá intonačně a rytmicky přesně v jednohlase i dvojhlasu - ověřuje získané pěvecké dovednosti - dýchání, výslovnost, nasazení a tvorbu tónu - v rámci svých individuálních dispozic vytváří jednoduché přede hry, mezihry a dohry - student vymezí jednotlivé oblasti - východní, západní - rozpozná v proudu znějící hudby specifické hudební nástroje - typické pro jednotlivé oblasti - na základě individuálních schopností a dovedností s využitím tanečních kroků ztvárňuje hudbu pohybem - rozliší západní a východní typ l.písně - objasní a vysvětlí její uplatnění v rámci různé slohové a stylové příslušnosti - posoudí a doloží její vztah z hlediska obecně národopisného 	1.1.1., 1.1.5., 3.1	Vv - grafický znak a písmo Čj – lidová slovesnost, tradice Z – kartografie, určování světových stran (východ, západ) Zsv – pojem církevní rok, rozdělení do jednotlivých liturg. období
	Hudební nástroje, hudební tělesa, lidský hlas Výrazové prostředky hudby	<ul style="list-style-type: none"> - rozliší a sluchem rozpozná jednotlivé hudební nástroje 	1.1.1., 1.1.5., 3.1	Vv - hudební nástroje ve výtvarném umění

		<ul style="list-style-type: none"> - vymezí jejich úlohu a posoudí využití v různých hudebních uskupeních či tělesech - lidové kapely, muziky, symfonický orchestr, kvartet, trio, duo, sólo - sluchem rozezná zvukové barvy - orientuje se v proudu znějící hudby a rozliší hudebně výrazové prostředky a doloží jejich význam - vyhledá a posoudí charakteristické sémantické prvky - melodie, harmonie, barva, kontrast, gradace, zvukomalba - v jednoduchých hudebních improvizacích a pěveckých činnostech ověří získané dovednosti související s výrazovými prostředky hudby 		
	Liturgický rok, advent	<ul style="list-style-type: none"> - ověří své individuální schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách a to jak pěveckých, tak instrumentálních - v rámci adventních koncertů - používá své získané pěvecké dovednosti a návyky - dle svých dispozic zpívá intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase - sestaví a užije jednoduché doprovody 	Lidové zvyky a liturgický rok Adventní koncert	Vv – liturgický rok, tradice Zsv – běh církevního roku
	Hudební formy - malá a velká písňová forma	<ul style="list-style-type: none"> - užívá s porozuměním pojmy - předvěti, závěti - rozpozná jednodílnou, dvoudílnou a dvoudílnou písňovou formu s náznakem třídílnosti - orientuje se v zápise písničky či skladby - zpívá intonačně a rytmicky přesně v jednohlase i dvojhlasu - ověřuje získané pěvecké dovednosti – dýchání, nasazení a tvorba tónu, deklamace - v rámci svých individuálních dispozic vytváří jednoduché přehledy 	1.1.1., 1.1.2., 1.1.5	

	Hudební formy - sloh rytmicko-monomelodický, polymelodický, melodicko-harmonický	<ul style="list-style-type: none"> - přistupuje k hudbě jako k logicky utvářenému celku - na základě svých schopností zařadí slyšenou hudbu do stylového období - rozpozná a zdůvodní slohovou příslušnost - orientuje se v hudebním prostoru - vymezí významné sémantické prvky a jejich význam pro zařazení a pochopení hudebního díla - posoudí jejich funkci vzhledem k životu jedince i společnosti - vymezí její postavení v kontextu s jinými hudebními i nehudebními díly, dobou vzniku či vlastními zkušenostmi - objasní pojmy: žalm, gregoriánský chorál, lidová duchovní píseň, duchovní hry, světská lidová píseň, světská umělá píseň, organum, rondo, variace.. - orientuje se v zápise skladby a na základě získaných dovedností je v činnostech ověří - provádí jednoduché hudební improvizace - rytmické, melodické a zapíše je - své hudební představy zdůvodní a realizuje je 	3.1., 1.1.1	Interakce s Vv - Setkání s uměním
2.	Hudební teorie – harmonie, harmonizace Vývoj notace 19/20. stol.	<ul style="list-style-type: none"> - analyzuje velké a čisté intervaly sluchem - rozpozná dur a moll akordy - sluchem rozliší a používá s porozuměním základní harmonické funkce (tónika, subdominanta, dominanta – TSD) - orientuje se v zápise písně či skladby - rozpozná, vymezí a pojmenuje jednotlivé etapy ve vývoji grafického záznamu hudby 	1.1.1	
	Lidský hlas – hledisko funkce hlasového ústrojí, hlasové a sluchové orgány, druhy lidského hlasu, zpěvní hlasy	<ul style="list-style-type: none"> - určí jednotlivé druhy zpěvního hlasu - uplatňuje zásady hlasové hygieny v běžném životě - pracuje na rozšiřování svého hlasového rozsahu a uplatňuje správné pěvecké návyky - využívá svého individuálního pěveckého potenciálu při zpěvu, v případě mluveného 	1.1.1., 1.1.2., 1.1.4., 1.1.5 Adventní koncert	

		projevu vede svůj hlas zněle a přirozeně, správně artikuluje - rytmitizuje jednoduché texty, tvoří vlastní rytmické modely		
	Hudebně výrazové prostředky	- vymezí jednotlivé složky proudu znějící hudby a doloží jejich význam - je schopen je klasifikovat a kvantifikovat - student se orientuje v proudu znějící hudby - vyhledá hud. výr. prostř. a doloží jejich význam - posoudí charakteristické sémantické prvky a v činnostech získané dovednosti ověří	1.1.1., 1.1.2., 1.1.5	Čj – recitace básní (tempo, rytmus v básni), návaznost na píseň
	Hudební formy v průřezu dějinného vývoje od renesance po 19. století	- uvědomuje si hudební formu díla - vymezí a pojmenuje jednotlivé části - zařadí do slohového období - objasní pojmy- moteto, madrigal, fuga, concerto grosso, koncert, sonáta, symfonie, symfonická báseň, opera atd. - v jednoduchých hudebních improvizacích a pěveckých činnostech ověří získané dovednosti a znalosti	1.1.1., 1.1.2., 3.1., 3.2 Liturgický rok, lidové zvyky	Čj, Vv – baroko D – renesance, baroko
	Český hudební romantismus	- popíše a na příkladech doloží důležité znaky tvorby a interpretace hudebního díla - vysvětlí, v čem tkví originální a nezaměnitelný přínos skladatele a interpreta - přistupuje k hudebnímu dílu jako k autorově reflexi vnějšího a vnitřního světa vyjádřené pomocí hudby - uvědomuje si rozdílnost přístupu k hudbě a hudební tvorbě	1.1.1., 1.1.2., 3.1., 3.2., 3.3., 4.1	Čj – báseň, píseň, poezie, zpívaná poezie
	Tanec v hudebních dějinách	- rozpozná a rozliší jednotlivé tance (dobové tance, lidové a umělé) a přiřadí je k historickému období - reaguje na hudbu pohybem a ztvárňuje ji úměrně svým hudebním schopnostem a pohybovým dispozicím - pohyb ve spojení s hudbou využívá k vyjádření vlastních představ a pocitů	1.1.1., 1.1.2., 1.1.5	Tv – vyjádření hudby pohybem

3.	Durové stupnice, harmonie , harmonizace, transpozice melodické a harmonické, sluchová analýza	<ul style="list-style-type: none"> - sluchem rozpozná hlavní funkce v lidové hudbě (tónika, subdominanta, dominanta - T,S,D), v písničkách rovněž určí podle poslechu, o který vedlejší stupeň se jedná (II, VI) - transponuje durovou píseň podle momentální hlasové a instrumentální potřeby (níž či výš) – melodie včetně harmonie 	1.1.1., 1.1.2., 1.1.5 Adventní koncert	Čj - lidová tvorba, píseň a báseň
	Prameny hudby, starověké kultury Etnomuzikologie	<ul style="list-style-type: none"> - orientuje se v širokém spektru neevropské hudby - podle znějícího proudu hudby určí její základní prvky a zařadí ji na kontinent - určí její povahu a původ - zařazuje melodiku a rytmiku jednotlivých ukázek etnické hudby do kontinentů a jednotlivých etap hudebního vývoje - vnímá souvislost etnické hudby s náboženstvím - improvizuje na jednoduchá hudební schémata podle vzoru etnické hudby 	1.1.1., 3.2., 4.4	Zsv – náboženství, křesťanství (pojmy)
	Sloh rytmicko-monomelodický Duchovní a světská hudba raného středověku	<ul style="list-style-type: none"> - orientuje se v hudebních slozích, slohy rozlišuje a rozpoznává - zařadí plynoucí proud hudby podle získaných vědomostí do hudebních epoch - rozliší a uvědomuje si žánr znějící hudby podle hudebních ukázek - orientuje se v nabídce forem a hudebních druhů hudby - hudební formy jednotlivých období pojmenovává 	3.1., 3.2., 1.1.1., 1.1.5 Baroko	
	Hudba spojená s ostatními druhy umění - muzikál, balet, opera, výrazový tanec, melodram	<ul style="list-style-type: none"> - odliší hudbu podle jejího stylového zařazení, postihne její základní znaky - uvědomuje si funkce a význam mimo-hudebních žánrů umění - uvědomuje si význam propojení těchto žánrů s hudbou - popíše podmínky a okolnosti vzniku jednotlivých hudebních žánrů - je schopen kriticky hodnotit kvalitu produkce jednotlivých hudebních žánrů a druhů 	1.1.1., 1.1.5	Vv – svět je divadlo, sbory v divadle – jejich účel a činnost Čj – prkna, jež znamenají svět (divadlo, revue, muzikál, ostatní divadelní formy)

	20. století, impresionismus	<ul style="list-style-type: none"> - vymezí dané slohové období z hlediska vývoje hudby - uvědomuje si odlišné znaky jednotlivých směrů ve 20. století - postihne základní rozdíly hudby 20. století podle ukázek - zařazuje ukázky do jednotlivých směrů - je si vědom souvislostí s ostatními druhy umění (literatura, výtvarnictví) - popíše život a dílo Claua Debussyho, rozpozná jednotlivé znaky pre-impresionistické a impresionistické etapy života Claudy Debussyho na jednotlivých ukázkách 	1.1.1., 1.1.5, 3.2., 4.4	Vv – malířství v impresionismu
	hudba artificiální a non-artificiální, doba "předjazzová", New Orleans, klasický jazz	<ul style="list-style-type: none"> - uvědomuje si rozdílnost hudebního myšlení v jednotlivých etapách hudby artificiální a nonartificiální - hodnotí hudbu na základě historických souvislostí - uvědomuje si rozdílnost v přístupu lidí k hudbě - vnímá souvislosti vzniků blues jako výrazu smutku - přistupuje k hudebnímu dílu jako k autorově reflexi okolního i vnitřního světa 		
4.	Hudební teorie – durové, mollové stupnice a akordy, dominantní septakord	<ul style="list-style-type: none"> - zdůvodní princip stavby durových a mollových stupnic a akordů - při hudebních aktivitách využívá znalosti z hudební nauky při tvorbě jednoduchých doprovodů - sluchem rozpozná a rozliší jednotlivé stupnice a akordy 	1.1.1 Adventní koncert	
	Sloh polymelodický a melodicko-harmonický (české země, česká hudební emigrace – Kryštof Harant z Polžic a Bezdrůžic, V.Michna z Otradovic, J.V.Stamic, J.A.Benda, J.J.Ryba)	<ul style="list-style-type: none"> - na základě individuálních schopností zařadí slyšenou hudbu do stylového období - při poslechu využívá získané znalosti a zkušenosti k postižení hudebně výrazových prostředků - rozpozná, pojmenuje a zařadí nejstarší české hudební památky, husitský chorál - orientuje se v hudbě české hudební renesance, baroka a klasicismu 	1.1.1., 3.2	

		<ul style="list-style-type: none"> - orientuje se v hudebním prostoru - vymezí postavení v kontextu s jinými hudebními díly - objasní pojmy duchovní píseň, husitský chorál, melodram, cyklická sonátová forma apod. 		
	Hudba 20. století – expresionismus, stille barbro, neoprimitivismus, neoklasicismus, neofolklorismus, hudba 2/2. 20.stol. – 2. vídeňská škola	<ul style="list-style-type: none"> - na základě svých schopností zařadí slyšenou hudbu do stylového období - rozpozná a zdůvodní její slohovou příslušnost, přistupuje k hudbě jako k logicky utvářenému celku - orientuje se v hudebním prostoru - vymezí významné sémantické prvky a jejich význam pro zařazení a pochopení hudebního díla - posoudí funkci vzhledem k životu jedince i společnosti - student interpretuje a kriticky hodnotí hudbu na základě vědomostí individuálních hudebních schopností 	1.1.1., 3.2	D – dějiny 20. století, druhá světová válka
	Česká hudba 20.století – L. Janáček, B. Martinů – inspirace folklórem	<ul style="list-style-type: none"> - orientuje ve vývoji hudebního umění - uvědomuje si rozdílnost hudebního myšlení v jednotlivých etapách - přistupuje k hudbě jako k autorově reflexi vnějšího a vnitřního světa vyjádřené pomocí hudebních znaků - popíše a na příkladech doloží důležité znaky tvorby a interpretace hudebního díla - zhodnotí, v čem tkví originální a nezaměnitelný přínos skladatele 	1.1.1., 3.2., 3.3	Vv – tradice, zvyky, folklor
	Nonartificiální hudba – 40. – 60. léta 20. stol.	<ul style="list-style-type: none"> - odliší hudbu podle jejího stylového zařazení významu a funkce - popíše podmínky a okolnosti vzniku hudebního díla - stanoví základní rozdíly mezi hudbou artificiální a nonartificiální - vytváří vlastní soudy a preference o znějící hudbě, které dokáže v diskusi obhájit - na základě vlastních idejí a názorů se s hudbou dokáže ztotožnit či ji odmítnout 	1.1.1., 1.1.5., 3.2., 3.3	

		- upozorní na ty znaky hudební tvorby, které s sebou nesou netoleranci, rasismus, xenofobii a dokáže se od takové hudby distancovat		
--	--	---	--	--

